

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Я. В. Калустян

*Донбаська національна академія будівництва і архітектури,
вул. Державіна, 2, м. Макіївка, Донецька область, Україна, 86123.*

E-mail: EconomicaDnasa@rambler.ru

Отримана 20 липня 2011, прийнята 23 вересня 2011.

Анотація. Стаття присвячена дослідженню сутності поняття «податковий потенціал». Розкрито особливості взаємозв'язку між процесами оподаткування та економічного зростання на етапі ринкових перетворень в Україні. Усвідомлюючи значний вплив податкового потенціалу на соціально-економічний розвиток регіону, пильну увагу приділено його складовим та методам оцінки. Проведено комплексний розгляд поняття податковий потенціал, висвітлено основні теоретичні засади визначення податкового потенціалу, а також базові підходи та методи його розрахунку. Узагальнення підсумків дослідження показало, що під податковим потенціалом слід розуміти максимально можливу величину податкового ресурсу території, яка може бути мобілізована та ефективно використана для збільшення доходів бюджету, які будуть спрямовані на соціально-економічний розвиток регіону.

Ключові слова: податковий потенціал, методи оцінки податкового потенціалу, регіональний розвиток.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ НАЛОГОВОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕГИОНА

Я. В. Калустян

*Донбасская национальная академия строительства и архитектуры,
ул. Державина, 2, г. Макеевка, Донецкая область, Украина, 86123.*

E-mail: EconomicaDnasa@rambler.ru

Получена 20 июня 2011, принята 23 сентября 2011.

Аннотация. В работе исследованы теоретико-методологические аспекты формирования и реализации налогового потенциала экономики. Обобщение результатов научных исследований по данной проблематике показало, что налоговый потенциал может рассматриваться как максимально возможная величина налогового ресурса территории, которая может быть реализована и эффективно использована для увеличения дохода бюджета, который будет направлен на социально-экономическое развитие региона. После детального изучения категории налоговый потенциал рассмотрена и проанализирована его структура. Статья посвящена комплексному рассмотрению понятия налогового потенциала, освещены теоретические основы определения налогового потенциала, а также основные подходы и методы к его расчету.

Ключевые слова: налоговый потенциал, методы оценки налогового потенциала, региональное развитие.

FUNDAMENTAL APPROACHES TO DETERMINATION OF REGIONAL POTENTIAL OF TAXATION

Yana Kalustyan

*Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture,
2, Derzhavina Str., Makiivka, Donetsk Region, Ukraine, 86123.*

E-mail: EconomicaDnasa@rambler.ru

Received 20 July 2011, accepted 23 September 2011.

Abstract. The paper deals with the fundamental and methodological aspects of generation and materialization of economy potential of taxation. Generalization of the findings of the research on the problems has shown that the potential of taxation can be considered as the ultimate value of the taxation resource of the territory which can be materialized and used effectively to increase the budget receipts directed to the social and economic regional development. The potential of taxation categories have been considered after the detailed investigation; the potential structure has been analyzed. The paper is concerned with the complex examination of the potential of taxation concept. The fundamental bases of the potential of taxation determination and principle approaches and methods of its calculation have been elucidated.

Keywords: potential of taxation, evaluation methods of potential of taxation, regional development.

Вступ

Ефективна взаємодія та партнерські стосунки між місцевою владою та приватним сектором є одним із пріоритетних напрямків розвитку й ресурсного забезпечення українських регіонів. Разом з тим, реальні результати від такої форми співпраці будуть залежати від створення необхідних нормативно-правових, фінансово-економічних, організаційних механізмів та умов, що сприятимуть зацікавленості сторін в розвитку партнерства. Крім того, розвиток партнерських зв'язків залежатиме і від реальної фінансово-економічної спроможності органів місцевого самоврядування, їхньої незалежності від центральної влади в сфері виконання власних повноважень.

Кризові явища в українській економіці обумовили жорсткі вимоги до підвищення ефективності і раціональності використання існуючих природних, трудових та економічних ресурсів територій. Зміцнити їх економічний потенціал можна за допомогою вдосконалення регіональної політики та використання усіх резервів та ресурсів. Виходячи з цього, рішення соціально-економічних проблем розвитку регіонів буде пов'язано з максимально ефективним використанням усіх складових існуючого потенціалу території. Серед наявної системи видів потенціалів (соціальний, природний, економічний, фінансовий та інші), зважаючи на сучасну економічну ситуацію в Україні, найбільш ак-

туальним є дослідження формування, оцінки та використання податкового потенціалу.

Аналіз досліджуваної проблеми

Грунтовні дослідження податкового потенціалу, прояву його впливу на всі сфери економічного та соціального життя знайшли своє відображення у працях таких видатних вчених, як В. Андрущенко, О. Василика, В. Вишневецького, В. Геєця, А. Даниленко, Ю. Іванова, Н. Кашиної, А. Крисоватого, І. Лютого, П. Мельника, С. Онишко, А. Паскачова, А. Соколовської, В. Федосова, Л. Шаблитої, М. Шалюхіної, С. Юрія.

Дослідженнями в напрямку оцінки податкового потенціалу присвятили свої праці наступні вчені: І. В. Горський, А. М. Жеребних, С. В. Каламбет, І. О. Луніна, С. В. Онишко, Л. Л. Тарангул.

Особливої уваги у вивченні проблеми формування та використання податкового потенціалу заслуговують роботи таких українських вчених, як: А. Л. Коломієць, А. Д. Мельник, Н. В. Кашина, С. С. Мошков, Н. М. Сабітова, А. С. Окунь, В. В. Рошупкіна, Н. В. Горький.

Розробці та використанню методів оцінки податкового потенціалу окремого регіону країни присвячуються праці І. В. Вачугова, С. В. Каламбет, І. О. Луніної, Л. Л. Тарангул.

Питанням місцевих бюджетів, зокрема процесам формування їх дохідної частини та її використання, присвячені праці: В. Д. Базидевича, С. А. Буковинського, О. Д. Василика, О. П. Кириленко, В. І. Кравченка, С. Ю. Колодія, М. В. Кульчицького, І. О. Луніної, В. М. Опаріна, К. В. Павлюк, Ю. В. Пасічника, І. В. Розпутенко, І. В. Сало, С. В. Слухай, І. Я. Чугунова, С. І. Юрій та ін.

Однак ця тема й досі залишається недостатньо розробленою, залишаються не до кінця висвітленими теоретичні питання, пов'язані із формуванням та оцінкою податкового потенціалу, потребують розв'язання проблеми, пов'язані з використанням методів оцінки податкового потенціалу.

Метою статті є дослідження сутності поняття «податковий потенціал», проаналізувати методи його оцінки та виявити фактори, що впливають на його величину.

Основні результати дослідження

Економічний потенціал країни характеризує можливість національної економіки виробляти матеріальні блага, надавати послуги, задовольняти економічні потреби суспільства. Ці можливості дають всі наявні в країні ресурси — виробничі, матеріальні, трудові, природні, фінансові, науково-технічні, інформаційні та ін. Відповідно економічний потенціал включає як складові частини виробничий, трудоворесурсний, фінансовий, науковий та інші види потенціалів.

Вважаємо за доцільне спочатку визначитися з терміном «потенціал».

В етимологічному значенні поняття «потенціал» латинського походження — від «*potentia*», що означає потужність, приховані можливості.

Словник іншомовних слів під редакцією В. Бутромєєва дає наступне трактування потенціалу — сукупність наявних засобів, можливостей, джерел [1].

У більш пізніх роботах з проблематики потенціалу можна знайти спроби трактування потенціалу не як простого набору ресурсів та джерел їх утворення, а як складної системи з наявними зв'язками. У загальному значенні зміст терміна розкривається як ступінь потужності в якому-небудь відношенні, сукупності засобів, необхідних для чого-небудь.

Стосовно безпосередньо податкового потенціалу, економічна думка ще не дійшла однозначного визначення сутності, значення, факторів формування та критеріїв його оцінки.

У світовій практиці під податковим потенціалом прийнято розуміти «потенціальний бюджетний дохід на душу населення, який може бути отриманий органами влади за фінансовий рік, при застосуванні єдиних на всій території країни умов оподаткування» [2].

Згідно з думкою С. В. Каламбет, податковий потенціал — сукупна величина вкладених у товар інтелектуального потенціалу, фізичних сил (праці), матеріальних та енергетичних витрат, вартості основних фондів і засобів виробництва, що може відображати можливість відшкодування деякої умовної величини надходжень до загальносуспільних витрат життєзабезпечення і розвитку держави [3].

І. В. Горський вважає, якщо структурно аналізувати податковий потенціал, то слід сказати про потенціал прямих, непрямих, майнових і інших груп податків [4].

Відповідно до наукових поглядів Л. Л. Тарангул, поняття «податковий потенціал» необхідно розглядати як у широкому, так і у вузькому сенсі. У широкому розумінні поняття «податковий потенціал» — це обсяг реальних і потенційних ресурсів регіону, які підлягають оподаткуванню, а також можуть бути об'єктом оподаткування при розширенні його податкової бази. У більш вузькому розумінні податковий потенціал регіону — це фактичний обсяг податків, зборів та інших обов'язкових платежів, які акумулює регіон при використанні своїх ресурсів в умовах чинного податкового законодавства [5].

Н. В. Кашина під податковим потенціалом розуміє оцінку природного обсягу доходів, який може бути реально зібраний на території регіону при середньому по області коефіцієнті і зборі податків [6].

С. Ю. Куніцина розглядає податковий потенціал як максимально можливу суму податкових платежів на конкретній території [7].

В роботі А. Ю. Корсун податковий потенціал розглядається як іманентний елемент системи податкового планування, що характеризує кількісні параметри функціонування податкових відносин, зокрема потенційно можливий обсяг податкових надходжень в бюджети всіх

рівнів з окремої території в умовах чинної нормативно-правової бази [8].

Згідно із В. М. Пасенко, податковий потенціал – це фактичне надходження податків у бюджети різних рівнів, тобто потенціал податків як джерело доходу конкретних бюджетних ланок на території регіону [9].

Податковий потенціал адміністративно-територіальної одиниці – загальний обсяг податків, які мобілізуються за рахунок усіх платників на відповідній території. Показник, який визначає податкові можливості території. Одиницею виміру податкового потенціалу, яка використовується в практиці бюджетного регулювання, є податкові збори на душу населення, або податковий потенціал на душу населення. У практиці розвинутих зарубіжних країн показник податкового потенціалу розраховується по-іншому. В умовах існування розмежованих податкових систем центрального уряду і органів місцевого самоврядування розраховується показник податкового потенціалу територіального колективу. Він відображає сукупні податкові надходження до бюджету відповідного органу місцевого самоврядування [10].

Рошупкіна В. В. під податковим потенціалом розуміє фінансові можливості регіону по відтворенню податкових надходжень у бюджетну систему, що розраховані пропорційно базі оподаткування, яка склалася у регіоні, без негативного впливу на суб'єкти господарювання [14].

Деякі автори визначають податковий потенціал як:

- максимально можливу суму надходжень податків і зборів до бюджетів різних рівнів за умов чинного законодавства;
- максимально можливий обсяг податкових надходжень, що можна отримати за оптимального використання всіх наявних на території ресурсів;
- максимальну суму податків, що може бути зібрана на території за умови розширеного відтворення виробничого потенціалу.

Податковий потенціал повинен:

- мати територіальну та часову визначеність;
- бути носієм потенційного, максимально можливого (але не фактичного) податкового доходу;
- відповідати вимогам чинного законодавства;

- орієнтуватися на соціально-економічні, природні й екологічні умови розвитку регіонів [9].

Після детального дослідження сутності поняття податковий потенціал вважаємо за доцільне перейти до аналізу його структури.

Необхідно звернути увагу на його структуру, зосередившись на тій складовій, що найбільше впливає на соціально-економічний розвиток регіону (реально ще не існуюча – прогнозована частина). Структура податкового потенціалу наочно представлена на рис.

Автори цього підходу вважають, що більш простим шляхом розширення першої складової буде збільшення ставок оподаткування. Друга, нереалізована складова має великі резерви розширення за рахунок податкового боргу, податкових пільг, тіньова економіка. Третя, прогнозована складова податкового потенціалу передбачає можливості розширення його обсягів за рахунок економічного зростання і приросту ВВП, тобто за рахунок розширеного відтворення виробництва на старих і створення нових підприємств, видів економічної діяльності тощо [9].

Детально дослідивши структуру податкового потенціалу, розглянемо фактори, що впливають на його розвиток.

Основними факторами, що впливають на розвиток податкового потенціалу регіону є:

- законодавча база державних бюджетних доходів;
- економічна структура регіону та її забезпеченість оподаткованими ресурсами;
- стан і перспективи розвитку регіональної податкової політики;
- податкова культура суб'єктів підприємницької діяльності;
- особливості територіальної організації та податкової системи регіону;
- розвиненість ринкової, виробничо-транспортної, соціальної інфраструктури;
- дохідно-витратна збалансованість місцевих бюджетів;
- геополітичне положення регіону та ін.

Значну роль у формуванні податкового потенціалу відіграє геополітичне положення регіону, що відображає статус регіону в державі, а саме:

- участь у формуванні національного валового продукту;

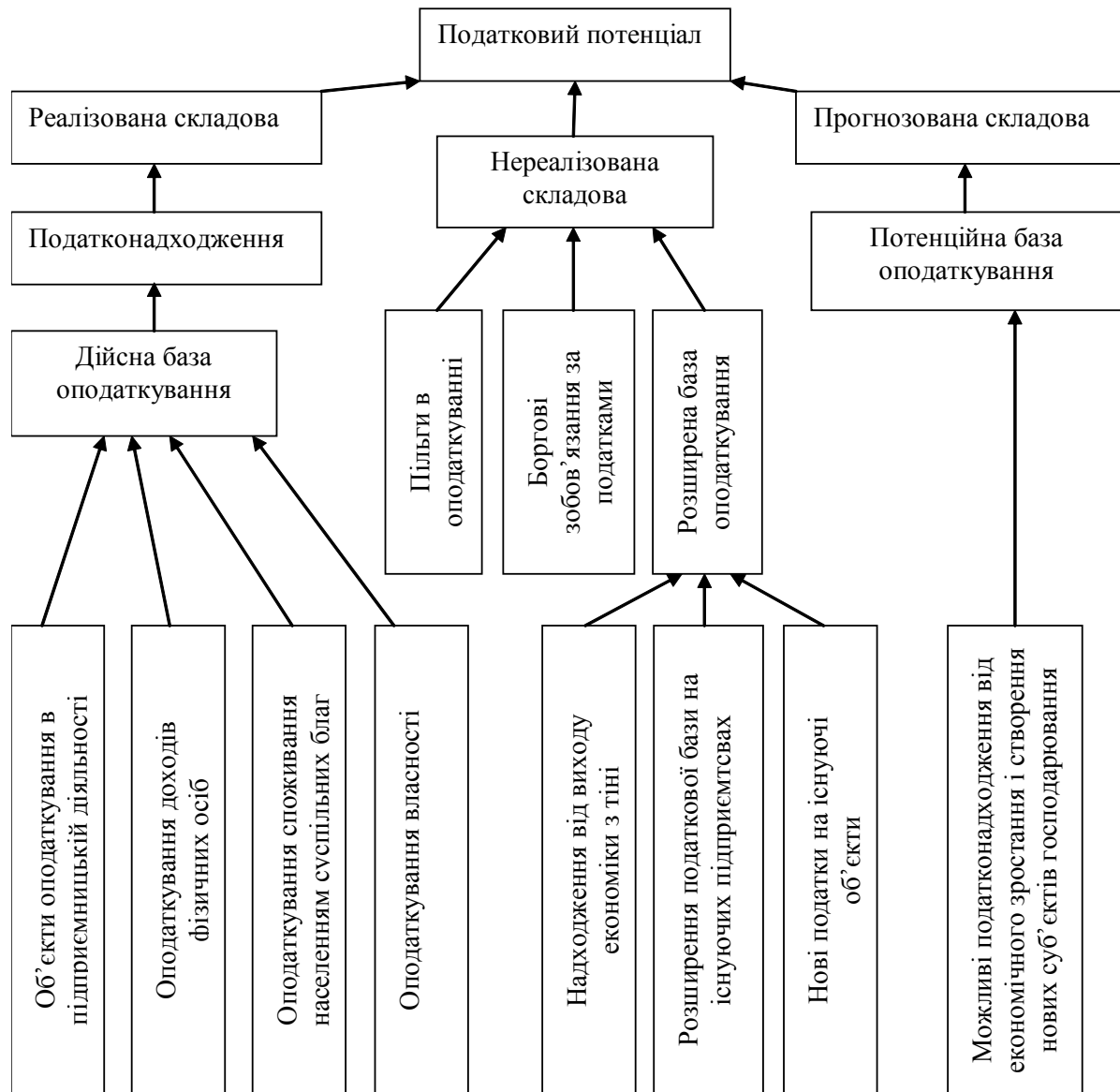

Рисунок. Структура податкового потенціалу [9].

- частку його податконадходжень у зведений бюджет;
- участь регіону у міжнародному поділі праці та формуванні експортного сектора держави;
- кількість і потужність розташованих у регіоні центрів зростання та їх місце у ієрархічній системі адміністративно-територіального управління;
- вплив регіону на сусідні периферійні території, насамперед стійкість виробничих, трудових, соціально-культурних зв'язків [11].

За для того, аби ефективно використовувати податковий потенціал регіону, необхідно точно його визначати.

У російській фінансовій науці податковий потенціал розглядається:

- з точки зору компетенції різних рівнів влади, тобто сукупності баз оподаткування федеральних, регіональних та місцевих податків у цьому регіоні;
- з точки зору розподілення податків по рівнях бюджетної системи;
- з точки зору сукупного податкового потенціалу регіону.

На думку А. Б. Ільчук, розглянуті вище методи не в повній мірі враховують об'єктивні можливості та перспективи економічного розвитку територій, недостатньо стимулюють органи влади.

Проаналізуємо наявні методологічні підходи до визначення податкового потенціалу регіонів України, а саме [12, 13]:

- метод репрезентативної системи податків;
- метод індексу податкового потенціалу регіону;
- метод використання макроекономічних показників;
- метод бруто-податків;
- методика оцінки індексів ППР із застосуванням таксономічного аналізу.

Стисла характеристика вище перелічених методів наведена у табл.

На думку Т. Д. Краснової та Т. А. Скоромцової для визначення податкового потенціалу регіонів можна використовувати або один з вищерозглянутих методів, або декілька у комплексі.

Висновки

У процесі дослідження сутності поняття «податковий потенціал» встановлено, що науковий погляд вчених стосовно податкового потенці-

алу можна об'єднати наступними класифікаційними ознаками: з точки зору податкової компетенції різних рівнів влади; з точки зору сукупного податкового потенціалу; з точки зору доходів, з точки зору витрат, залежно від джерел формування.

Податковий потенціал є невід'ємною вагомою складовою частиною фінансового потенціалу регіону. Під податковим потенціалом слід розуміти максимально можливу величину податкового ресурсу території, яка може бути мобілізована та ефективно використана для збільшення доходів бюджету, які будуть спрямовані на соціально-економічний розвиток регіону.

Таким чином, можемо зробити висновок, що ефективне та якісне використання податкового потенціалу є ключовим фактором соціально-економічного зростання регіону. Однак, максимально можлива сума податків, що може бути зібрана з території, не повинна негативно впливати на діяльність суб'єктів господарювання, їхню взаємодію із органами з питань контролю та розвитку економіки регіону в цілому.

Таблиця. Методи оцінки податкового потенціалу регіонів [12, 13]

Метод	Характеристика
Метод репрезентативної системи податків	<p>Переваги:</p> <ul style="list-style-type: none"> – підвищується зацікавленість в зменшенні податкових недоїмок в регіонах; – підвищується зацікавленість використання податкової бази. <p>Недоліки:</p> <p>Використання даної методики в Україні обмежено внаслідок відсутності достатньої статистичної інформації по податкових базах. Розширений метод репрезентативної системи податків для оцінки податкового потенціалу використовує метод регресійного аналізу на основі даних про фактичні значення бази оподаткування. Тому зі зростанням похибок в характеристиках бази оподаткування збільшується різниця між оцінками податкового потенціалу реальних і фактичних реальними податковими надходженнями, тобто результати, що отримуються за допомогою розширеного методу репрезентативної податкової системи, не можна розглядати як точну оцінку податкового потенціалу.</p>
Метод індексу податкового потенціалу регіону	<p>Індекс податкового потенціалу регіону розраховують наступним чином: сумарна величина до доданої вартості галузей економіки на душу населення, віднесена до аналогічного показника в цілому по країні, помножується на поправний коефіцієнт на галузеву структуру економіки певної області.</p>
Метод використання макроекономічних показників	<p>Перевагою цього методу є те, що сумарна абсолютна помилка прогнозу дорівнює нулю, тобто суми оцінок по регіонах дорівнюють фактичним податковим надходженням.</p> <p>Це зручно для бюджетного планування, але якість оцінки (стандартна помилка) податкового потенціалу буде різною по регіонах. Для великих (в економічному сенсі) регіонів оцінка буде точніша, ніж для малих.</p> <p>Недоліком такої оцінки податкового потенціалу є те, що на оцінку моделі дуже впливає величина доходу, внаслідок чого маємо значний довірчий інтервал для величини нарахованих податків.</p>

Закінчення таблиці. Методи оцінки податкового потенціалу регіонів [12, 13]

Метод	Характеристика
Метод бруutto-податків	Визначення податкового потенціалу не враховує величину пільг, відстрочок, податкових канікул тощо. Це пояснюється потенційним характером податків. Тому може змінитись галузева (регіональна) структура пільг залежно від зміни пріоритетів державної економічної політики та за діяння інших важелів державного регулювання податкового потенціалу методом бруutto-податків визначається з податкової бази окремих головних податків. Недоліком цього методу є помилки за рахунок розходжень між плановими і фактичними сумами податкових надходжень.
Методика оцінки індексів податкового потенціалу регіону із застосуванням таксономічного аналізу	Інтегральна оцінка податкового потенціалу і комплексної оцінки по його компонентах здійснюється шляхом комплексного застосування двох підходів: – оцінка податкового потенціалу за допомогою інтегрального показника, а його компонент – за допомогою комплексних показників, побудованих на базі таксономічного методу; – групування регіонів, однорідних за окремими показниками податкового потенціалу, на основі інтегрального методу кластерного аналізу k-середніх. Для визначення інтегральної оцінки податкового потенціалу пропонується застосувати таксономічний показник рівня розвитку, що є синтетичною величиною («рівнодіною») усіх ознак, що характеризують одиниці досліджуваної сукупності).

Література

1. Словарь иностранных слов с приложениями [Текст] / Под ред. В. Бутромеева. – М.: «Престиж книга»; «РИПОЛ Классик», 2006. – 544 с.
2. Богачева, О. В. Налоговый потенциал и региональные счета [Текст] / О. В. Богачева // Финансы. – 2000. – № 2. – С. 29–32.
3. Каламбет, С. В. Податковий потенціал: теорія, практика, управління [Текст] / С. В. Каламбет. – Донецьк: Наука і освіта, 2001. – 304 с.
4. Горський, І. В. Податковий потенціал у механізмі міжбюджетних відносин [Текст] / І. В. Горський // Финансы. – 1999. – № 6. – С. 27–30.
5. Тарангул, Л. Л. Податкова політика та економічний розвиток регіонів: теорія, методологія, практика [Текст]: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.04.01 / НАН України, Ін-т екон. прогнозування; Л. Л. Тарангул. – К., 2003. – 32 с.
6. Кашина, Н. В. Методика расчетов налогового потенциала [Текст] / Н. В. Кашина // Финансы. – 2001. – № 12. – С. 35–37.
7. Куницына, С. Ю. К вопросу о природе налогового потенциала [Электронный ресурс] / С. Ю. Куницына. – Режим доступа: <http://www.sno.jurati.ru/node/36>.
8. Корсун, А. Ю. Формирование и реализация налогового потенциала территории [Текст]: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.10 / А. Ю. Корсун. – Ставрополь, 2010. – 20 с.
9. Податкова політика України: стан, проблеми та перспективи: монографія [Текст] / П. В. Мельник, Л. Л. Тарангул, З. С. Варналій [та ін.]; за ред. З. С. Варналія. – К.: Знання України, 2008. – 190 с.

References

1. Butromeev, V. (ed). Loan-words dictionary. Moscow: Prestige book; RIPOL Classic, 2006. 544 p. (in Russian)
2. Bogachyova, O. V. Potential of taxation and regional accounts. In *Finance*, 2000, No. 2, p. 29–32. (in Russian)
3. Kalambet, S. V. Potential of taxation: theory, practice, management. Donetsk: Nauka i osvita, 2001. 304 p. (in Ukrainian)
4. Gorsky, I. V. Potential of taxation at mechanism of interbudget relations. In *Finance*, 1999, No. 6, p. 27–30. (in Ukrainian)
5. Tarangul, L. L. Taxation policy and economic development of regions: theory, processing, practice: author's abstract of the thesis. Kyiv: Institute for Economic Forecasting, 2003. 32 p. (in Ukrainian)
6. Kashina, N. V. Computation technique of taxation potential. In *Finance*, 2001, No. 12, p. 35–37. (in Russian)
7. Kunitsyna, S. Yu. Taxation potential nature. Accessed at: <http://www.sno.jurati.ru/node/36>. (in Russian)
8. Korsun, A. Yu. Forming and implementation of taxation potential of an area: author's abstract of dissertation: 08.00.10., Stavropol, 2010. 20 p. (in Russian)
9. Melnik, P. V.; Tarangul, L. L.; Varnaly, Z. S. (ed) et al. Taxation policy of Ukraine: state, problems and perspectives. Monograph. Kyiv: Znannya Ukrayiny, 2008. 190 p. (in Ukrainian)
10. Gaponyuk, M. A.; Yatsyuta, V. P.; Buryachenko, A. Ye.; Slavkova, A. A. Local finances. Textbook for self-study. Kyiv: KNEU, 2002. 184 p. (in Ukrainian)

10. Місцеві фінанси [Текст] : Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / М. А. Гапонюк, В. П. Яцюта, А. Є. Буряченко, А. А. Славкова. – К. : КНЕУ, 2002. – 184 с.
11. Горленко, І. О. Фактори впливу на формування податкових надходжень із регіону [Текст] / І. О. Горленко, Д. О. Тарангул, А. А. Степаненко // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2010. – № 2(49). – С. 67–73.
12. Лук'яненко, І. Г. Прогнозування податкових надходжень за допомогою моделей [Текст] / А. Г. Лук'яненко // Фінанси України. – № 7. – 2001. – С. 89–98.
13. Бюджетна політика у контексті стратегії соціально-економічного розвитку України [Текст] : Монографія. У 6 т. Т. 3 : Розвиток системи податків як основи зміцнення державних фінансів / М. Я. Азаров, Ф. О. Ярошенко, Т. І. Єфименко [та ін.]. – К. : НДФІ, 2004. – 308 с.
14. Рошчупкіна, В. В. Дифференціація понять податкового і фінансового потенціала регіону [Електронний ресурс] / В. В. Рошчупкіна. – Режим доступу : www.rae.ru/zk/arj/2004/08/Roschupkina.pdf.
11. Gorlenko, I. O.; Tarangul, D. O.; Stepanenko, A. A. Impact factors on forming of tax receipts from a region. In *Bulletin of the National University of DPS of Ukraine (economics, law)*, 2010, No. 2(49), p. 67–73. (in Ukrainian)
12. Lukyanenko, I. G. Forecasting of tax receipts by simulation. In *Finansy Ukrayiny*, 2001, No. 7, p. 89–98. (in Ukrainian)
13. Azarov, M. Ya.; Yaroshenko, M. O.; Yefimenko, T. I. Budget policy in context of strategy of social and economic development of Ukraine. Vol. 3. Development of the taxation system as the basis of public finances strengthening. Monograph. Kyiv: NDFI, 2004. 308 p. (in Ukrainian)
14. Roschupkina, V. V. Concepts differentiation of taxation and financial potential of a region. Accessed at: www.rae.ru/zk/arj/2004/08/Roschupkina.pdf. (in Russian)

Калустян Яна Валентинівна – аспірант кафедри економіки підприємств Донбаської національної академії будівництва і архітектури. Наукові інтереси: регіональна податкова політика.

Калустян Яна Валентиновна – аспірант кафедри економіки підприємств Донбаської національної академії будівництва і архітектури. Научные интересы: региональная налоговая политика.

Yana Kalustyan – a postgraduate of the Enterprises Economics Department of the Donbas National Academy of Engineering and Architecture. Research interests: regional taxation policy.